

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

תוכן

א.לא הוזכרו גיטי ממון דפסולים אלא בזמן שנעשו בהדיוט ... רבינא סבר לאכשורי בכנופיאתה דארמאי א"ל רפרם ערכאות תנן.....1

ב. האי שטרא פרסאה דמסריה ניהליה באפי סהדי ישראל מגבינן ביה מבני חרי והא לא ידעי למיקרא בדידעי והא בעינא כתב שאינו יכול לזייף וליכא בדאפיצן והא בעינא צריך שיחזיר מענינו של שטר בשיטה אחרונה וליכא בדמהדר א"ה ממשעבדי נמי לית ליה קלא

2

ג.עדים החתומין על הגט ושמותן כשמות עובדי כוכבים ... כשירין מפני שרוב ישראל שבחו"ל שמותיהן כשמות עובדי כוכבים.....4

ד. האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי אם רצה לחזור ... בגיטי נשים5

ה. אבל לא בשחרורי עבדים.....5

ו. לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו.....6

ז. התופס לבעל חוב קנה.....6

ח. התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה.....7

ט. מי שליקט את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני ... יתננו לעני הנמצא ראשון.....9

דף יא.

א. לא הוזכרו גיטי ממון דפסולים אלא בזמן שנעשו בהדיוט ... רבינא סבר לאכשורי בכנופיאתה דארמאי א"ל רפרם

ערכאות תנן

כבר התבאר לעיל דף י: ששטרות שחותמין בו גויים, פסולים, שהרי אין כאן עדים כשרים שנעשה זה הענין בפניהם. ואם נעשה בערכאות של גויים או בתי משפט שאינם פועלים על פי דין תורה רחמנא ליצלן תלוי בסוג השטר.

שני סוגי שטרות¹ יש א. כל דבר שנעשה ונתקיים זולת השטר, ואין השטר אלא לראיה בעלמא שכך נעשה, בזה מועיל שטר הנעשה בערכאות של

¹ סמ"ע שם ג

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

גוים, ב. דבר שלא נתקיים כי אם ע"י השטר, אפילו נעשה בערכאות של גוים, אע"ג שנאמין להם שכך היה, אך אין בכח נאמנותם להופכו לשטר, ואינו מועיל.

אולם שטרות הנעשים במקום קיבוץ פליליהם בלא קיום השופט שלהם,³² דנו כבר הערכאות על פי אותו השטר והחזיקו הקונה במקחו אינו אינו מועיל כלום, וכן בכל מסמכים שאינם מאושרים על ידי רשות שיפוטית אמינה. ואפילו כלום ומוציאין המקח מיד הקונה.

וכן אם כתבו סופר הממונה מפי השופט שלא בפני השופט אינו כלום, שהסופר אינו מוחזק לכתוב אמת. אולם סופר המלך או נוטריון וכדומה במקום שיש דינא דמלכותא להכשיר שטר הנעשה על ידיהם, כשר משום דינא דמלכותא.

וכל ששטר ערכאות שאינו כשר וכ"ש שטר הדיוטות לפיכך אפילו נמסרו בפני עידי ישראל שיכולין לקרותו וקראוהו⁴, אפילו חתומים נכרים בשמות מובהקים, דלא אתו למחלף בישראל⁵, הרי הם כחרס וכאילו נעשו בלא עדים כיון שלאו בני ברית נינהו.

**ב. האי שטרא פרסאה דמסריה ניהליה באפי סהדי ישראל
מגבינן ביה מבני חרי והא לא ידעי למיקרא בדידעי והא
בעינא כתב שאינו יכול לזייף ולינא בדאפיצן והא בעינא**

² ועיין שו"ת מאמר מרדכי כרך ג אבן העזר סימן ב בענין הודעת המשטרה עיין לאוצר הפוס' (עמוד 32 ס"ק כ"א וס"ק כ"ב) שנאמנים, ובפרט אם זה על טופס של המשטרה באופן רשמי. ובענין שחתם שם רק האחראי, "עד אחד", עיין לרשב"א (המובא בב"י חו"מ סי' ס"ח וברמ"א שם סע' א') ששטר ערכאות כשר לגבות ממשעבדי אפי' חתום ע"י אחד, והטעם הוא שאם זה טופס רשמי יש בודאי העתק מזה במקור, ורבים מהשופטים או הקצינים או אחד נוסף מהערכאות שרואה את זה או יראה, וע"כ האחד החותם אחראי לזה וחושש לשקר, ואין לך עביד לאגלויי טפי מזה.

³ רמ"א שם

⁴ כיון שבתוכו נחתמו עידי גוים הויה ליה כשטר שמוזיף מתוכו, שמודה ביה ר' אליעזר שאין עידי מסירה כרתי דילמא אתו למימסר קמייהו, ה"נ חיישינן דילמא אתו למימסר קמייהו ולא ימסרנו בפני עידי ישראל ולא יהיה שום ממשות בקנין ויטלנו שלא כדין. לבוש שם וסמ"ע טו

⁵ דהו"ל מוזיף מתוכו דגזירה מובהקים אטו אינו מובהקים, ויחשבו דהם ישראלים ואתו לסמוך עליהם אורים שם יב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

צריך שיחזיר מענינו של שטר בשיטה אחרונה וליכא

בדמהדר א"ה ממשעבדי נמי לית ליה קלא

שטר ערכאות שהכשרנו, אם לא ידעו דיני ישראל לקרות שטר זה, נותנין אותו לקרותו לשני גוים וקורין אותו זה שלא בפני זה והרי הם כמסיחים לפי תומן, י"א⁶ שגובה רק מבני חורי משום שאין להם קול, ויש אומרים⁷ שגובה אפילו ממשעבדי כיון שנעשה בערכאות שיש בהם פרסום, כמבואר לעיל דף י:.

שטר שעדיו גוים, שנתנו הלוח ליד מלוה או המוכר ליד לוקח בפני ב' עדים מישראל, כיון שאינו אלא שטר ראייה אף על פי שאינו עשוי בערכאות של גוים אלא בהדיוטות ואין בו כל הדברים שהזכרו לעיל להכשירו, הרי זה גובה מבני חורין⁸, שלא גרע מהודה בפני הישראלים בעל פה ואמר אתם עדים⁹.

והוא שיהיו העדים שמסר בפניהם יודעים לקרות, וקראוהו כשמסרו בפניהם ויהיה כתיקון שטר ישראל שאינו יכול להזדייף ולא להוסיף ולא לגרוע בו, כגון שלא הניחו חלק הרבה בין השטר לעדים וכדומה¹⁰.

⁶ שיטת הרמב"ם

⁷ שיטת הרא"ש ברמ"א סעי' א אורים טו

⁸ אע"ג דשטר שנמסר לפני עדי ישראל אף על גב דלית עדי ישראל התומין בו גובה אפילו ממשעבדי, וכמ"ש הטור והמחבר בסוף סימן מ' ובסוף סימן נ"א ובסוף סימן ס"ט. הכא שגוף השטר והעדים החתומים בו הן גוים גרע טפי, דהם אין מוציאים קול, והעדי מסירה גם כן אין צריכים קול דסמכי על עדי חתימה וליכא כאן קלא ומ"מ ה"ל נמי דין שטר לענין שאינו יכול לומר פרעתי כל זמן שהשטר בידו. דכיון דיש עליו תורת שטר אין מניחו ביד מלוה כשפרע. סמ"ע שם יח, אורים שם יז

⁹ דס"ל דלא גרע מנעשה המעשה או ההודאה לפני עדי המסירה ישראל בלא שטר כלל ולא גזרינן הכא דילמא אתי למסמך על העדים החתומים בו, דאמרינן הואיל ושטר ראייה הוא לכשיבא לכלל שיצטרכו לראייה, הבי"ד יחקרו היטב אם נמסר בפני כשרים או אם העדים החתומים כשרים אם לא, מה שאין כן בשטרי קנין שאין צריכין להיות שם אלא בעלי הדבר והעדים, אז גזרינן דילמא אתו הבעלי דבר לסמוך על אלו העדים החתומים למימסר קמיהו, ולא יהיה ממשות בקנין כמו שכתבנו למעלה, דף י:

¹⁰ אבל לעיל בשטר העולה בערכאות לא נאמר זה, והוא דעת הרמב"ם (שם) ורמ"ה ועיטור (סוף מאמר שמיני), דבערכאות בכל גווני כשר כפי נמוסם, ועיין בתומים ריש הסימן (סק"א) דהוכחתי דגם התוס' סבירא ליה כן, אבל רבו החולקים וסבירא להו אף בערכאות בעינין שיהיה כתיקון ישראל וכו'.

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ויש אומרים דהא דאמרין כשמסרו בפני עידי ישראל דגובה בו, הני מילי כשהעדים החתומים בו הם שמות מובהקים בגיות ואין דרך ישראל לקרות באותן שמות¹¹, או במקום שאין ישראל רגילין לחתום בשטרות כלל, אז הם כשרים לגבות בו מבני חורי כמו בשטרי מכר העולים בערכאות¹². אבל בשמות שאינן מובהקין לגיות דוקא כגון שרגילין לקרות באותן שמות לישראל גם כן כמו לגוים, והוא במקום שרגילין ישראל לחתום, אפילו נמסרו בפני עידי ישראל פסלינן להו ולא גבי בהו אפילו מבני חורי אם יכפור הלוח, דחספא בעלמא נינהו משום גזירה שמא יבואו לסמוך פעם אחרת מאלו גוים החתומים לחוד בראותם שמכשירים שטר זה, שיחשבו שהם ישראל, ולא יעלו על דעתן שהיו כאן עדי מסירה ישראל¹³, אבל למגור במובהקין אטו שאינן מובהקין¹⁴, או מקום שאין רגילין ישראל לחתום משום מקום שרגילין, כולי האי לא גזרינן.

שטר העשוי בערכאות והלוח כופר בו, נאמן השופט להעיד שהוא כתבו¹⁵, דודאי לא מרע נפשיה להעיד אם לא היה כתב ידו.

שטר העשוי בפני גוים אפילו הדיוטות¹⁶ והלוח בעצמו חתום עליו, אף על פי שאינו יודע לקרותו חייב בכל מה שכתוב בו, דהרי ודאי קראוהו בפניו והוא האמינו וגמר בדעתו להתחייב בכל מה שכתוב בו ועל דעת זה חתם.

דף יא:

ג. עדים החתומין על הגט ושמותן כשמות עובדי כוכבים... כשירין מפני שרוב ישראל שבחו"ל שמותיהן כשמות עובדי כוכבים

¹¹ שהרא"ש [גיטין פ"א סי' י'] חולק ע"ז וס"ל דלא מהני כיון שמוזיף מתוכו, אלא דוקא כשאין עדי גוים חתומין כלל מיירי בגמ' [שם י"א ע"א], ועיין במור וב"י [סעיף ז'], ולא ידעתי למה השמיט הר"ב דעתו. ש"ך שם י

¹² ולא אמרינן כיון שהעדים גוים חתומים בו הוה ליה מוזיף מתוכו, דאמרין לעיל בשטרי קנין שפסולין לכולי עלמא דאפילו רבי אליעזר מודה בו, דטעמא מאי פסלינן כשעדים פסולים חתומים בו משום דילמא אתי למימסר קמייהו, והכא כיון שהחתומים בו הם שמות מובהקין שהם של גוים. וכן נמי במקום שאין ישראל רגילין לחתום ליכא למיחש דילמא אתו למיסמך עלייהו שיחשבו שהם ישראלים, שהכל יודעין שהחתומין שבו הם גוים ולא אתו למיסמך עלייהו.

¹³ סמ"ע שם ב

¹⁴ הרא"ש (פ"ק דגיטין סי' י"א) חולק על זה וס"ל דלא מהני דהוי מוזיף מתוכו וגזרינן מובהקין אטו שאינו מובהקין, וסיים הש"ך (סק"י) ולא ידעתי למה השמיט הרב דעתו.

¹⁵ עיין ברשב"א דכתב דנעשה הוחזק כפרן ע"י ספר הערכי כמו ע"י עדים, דרכי משה שם [סעיף ג'] הביאו. סמ"ע שם כב ודאף על פי דכתב הרא"ש כי לא משקרי ערכאות, היינו בכתב, אבל בעל פה משקרי, צריך לומר דמה שמעיד שזה כתב ידו והוא כתבו היינו בכתב, דאם יתברר שגוף הדבר שקר הא העיד שקר בכתב, הא מה שיעיד בעל פה מה שאינו בכתב, אין נאמן, דמשקרי. אבל במרדכי (שם סי' שכד) משמע דאף בעל פה נאמנים דלא משקרי, אורים שם יט

¹⁶ סמ"ע שם כג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

אשה שמביאה¹⁷ לפנינו גט שנתגרשה בו ורוצה לינשא בו, ושמות עדין כשמות גוים, אפילו הם שמות שאין דרך ישראל לקרות בהם כלל אפ"ה תינשא בו, שודאי ישראלים הם, שאין חושדים בעל או לאותו ב"ד שניתן לפניהם לבית דין טועים שיהיו מחתימין עדים בשמות כאלו על הגט אם לא שידעו בודאי שישראלים הם.

ואם הם שמות שהם דומין קצת לשמות ישראל, היישינן שמא טעו מחתימי הגט שהיו סבורים שהם ישראלים, ושמא גוים היו ולא תנשא בו.

ד. האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי אם רצה לחזור ... בגיטי נשים

שלוחו של אדם כמותו, לפיכך גם לענין גיטין שהאיש עושה שליח להוליך גט לאשתו¹⁸, וזהו נקרא שליח להולכה. ואינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה. והשליח הזה במקום הבעל הוא עומד, לפיכך יכול הבעל לחזור בו משליחות זה כל זמן שלא הגיע הגט לידה.

ה. אבל לא בשחרורי עבדים

האומר לאחר¹⁹ זכה בגט שחרור זה לעבדי, יצא לחירות מיד שזכה בו השליח²⁰, אף על פי שלא הגיע הגט ליד העבד, דגט שחרור זכות הוא לעבד שמתירו בבת חורין וזכין לאדם שלא בפניו.

¹⁷ שו"ע אבהע"ז קל יט

¹⁸ ואין צריך להקנות לו את הקלף והדיו. ב"ש שם א ועיין תורת גיטין א, ובס"י ק"כ [סוס"ק א'] מה שהקשה ע"ז. וכתב שם דהעיקר כהרמ"ה דצריך להקנותו להבעל, והאשה קונה בשביל הבעל וגיטה וקנינה באין כאחד.

¹⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד רסו עו

נראה ברור דהזכיה בזה היא כשהוא גובה את הגט כדין הנגבהה שהוא קונה בכל דוכתי ואין צריך כאן שימסור מיד ליד דוקא וכך הוא מבואר בטור לדעת ר"ת שמסיים באומר תנו ולא מסרו מיד ליד השליח לא הוה כאומר זכה בגט זה לעבדי כיון שלא מסרו ביד השליח משמע דבאומר זכו א"צ מסירה לשליח אלא תכף שהגביה בשבילו או שהוא כבר בידו מהני ויוצא לחירות תכף אלא דבאומר תן לא מהני אלא במוסר מידו לידו וכ"כ להדיא בח"מ סי' קכ"ה בשם הרמ"ה במסקנא באומר זכה דקנה אפילו שלא בפני הנותן ושלא בפני המשלח וכ"פ שם בשלחן ערוך. ט"ז שם מד

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

אבל אם אמר תן גט זה לעבדי, אינו זוכה, ולא יצא לחירות עד שיגיע הגט לידו²¹. כמו שהתבאר לעיל דף ט: וי"א²² דאם נתן הגט ליד השליח ואמר תן לעבדי גט זה, הוי כאילו אמר לו זכה לו.

ו. לפי שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו

המזכה לחבירו²³ מתנה על ידי אחר, כיון שהחזיק הזוכה בנכסים או בקרקע או שהגיע השטר לידו זכה המקבל, שזכין לאדם שלא בפניו ואין הנותן יכול לחזור בו, ויד המקבל על העליונה אם רוצה מקבל ואם אינו רוצה משום שלא נח לו במתנות²⁴, דכתיב (משלי טו פסוק כז) וְשׂוֹנֵא מִתְּנַת יִתְּיָהּ, אינו מקבל, שאין זכין לו בעל כרחו.

במה דברים אמורים דמזכה על ידי אחר זכה המקבל, כשאמר לחבירו זכה במתנה זו לפלוני, אבל אם אמר לו הולך מנה זה לפלוני שאני נותנו לו, לא הוי כזכי ויכול לחזור בו כל זמן שלא הגיע ליד המקבל²⁵.

ז. התופס לבעל חוב קנה

לוח שאינו חב לאחרים²⁶ מלבד אדם זה שלוח ממנו וקדם אחר מי שאינו חייב לו, ותפש מהמטלטלין של לוח כדי לזכות לבעל חובו, כגון ראובן שחייב לשמעון ובא יהודה ותפש לראובן בשביל שמעון, זכה התופס לבעל חוב מטעם דזכין לאדם שלא בפניו.

²¹ ומכל מקום אפילו קודם שהגיע ליד העבד מיד שיצא הגט מתחת רשות הרב זכה העבד בעצמו לענין זה שאינו יכול לחזור בו דתן הוה כזכי לענין דבר זה דלא יחזור בו זהו דברי הרמב"ם וכ"כ בחושן משפט סימן קכ"ה משמו דאפילו במתנה הוה תן כזכי. ט"ז שם מה

²² רמ"א שם הוא דעת רבינו תם במור דס"ל בח"מ סי' קכ"ה דבמתנה לא הוה תן כזכי אלא כהולך ולא קנה מכל מקום כאן קנה במוסר לידו דאז הוה כזכי דמהני אפילו בלא מוסר כן מהני אומר תן במוסר והטעם דשחרור הוה כמו פרעו חוב דאי לאו דעביד ליה מיבותא לא שחררו אף ע"ג דגבי מתנה נמי אמרינן בפרק הנוקין דאי לאו דעביד ליה טובה לא יהיב ליה מתנה מ"מ מצינו ג"כ לפעמים שאדם נותן מתנה לאוהבו בחנם.

כ"ב הרא"ש ספ"ק דגיטין. ט"ז שם מו

²³ שו"ע ונו"כ הו"מ רמ"א

²⁴ או כגון שיש בהמתנה עבדים והיה צריך לפרנסן. סמ"ע שם ב

²⁵ מיהו אם חוזר בו אם המקבל הוא עשיר יש בו משום מחוסרי אמנה, ואם המקבל עני עיי"ש בשו"ע ונו"כ

²⁶ שו"ע ונו"כ שם קה ד

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ודוקא במקום שיש הפסד לבעל חוב, כגון שהוא גברא דמפסיד נכסי או שהעני וירד מנכסיו²⁷, ואפילו תוך הזמן מועילה תפישה אם אין לו נכסים אחרים ויפסיד המלוה אם לא תפישה זו, ודוקא כשיש לבעל חוב שטר בידו שיכול עכשיו לקיימו בבית דין²⁸, אבל אם אינו יכול לקיימו והלוה מכחישו הנתבע נשבע שכן הוא כדבריו ומחזירים הממונן לבעליו, ולא מצי התופש למימר קבעו לי זמן שאביא ראיה.

וכן אם הלוה אמיד אין שום אדם יכול לתפוש ממנו בשביל אחר, שיכול לומר לו לאו בעל דברים דידי את מה יש לך אצלי, יבא המלוה ויתבעני ואשלם לו אם אתחייב לו.

ח. התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה

כבר התבאר בכתובות דף פד: שלוח שחייב²⁹ לשנים או יותר ואין לו כדי לפרוע לכולם, וקדם אחר מי שאינו חייב לו ותפש מהמטלטלין של לוח כדי לזכות לאחד מבעלי חובות, כגון ראובן שחייב לשמעון ולוי ובא יהודה ותפש לראובן בשביל שמעון, אף על גב דזכין לאדם שלא בפניו כאן אינו מועיל לו כלום, וכולם חולקים בו כאילו הוא עדיין ביד הלוה. כיון שיש בו חובה ללוי שהרי לא ישאר לו במה שיפרע לוי³⁰.

²⁷ כגון דתפס בשעת חליו וכדי שלא יעשה מטלטלי אצל בניו. והמחבר השמיטו מפני שבזמן הזה גובין מתקנת חכמים ממטלטלי היורשים. סמ"ע שם ו' ובזמן הזה דמטלטלין דיתמי משתעבדי אין יכול לתפוס משל חולה נוטה למות כדי שלא יעשה מטלטלין אצל בניו דמה נפ"מ דמ"מ משתעבדי. ואי יתומים מפסדי מטלטלין ויש חשש שימכרו או יבריחו, כתבתי בתומים (סק"ה) דתליא במחלוקת הר"ף ורא"ש, דלר"ף דס"ל דהך דמצי לתפוס תקנתא א"א לתפוס בשל יתומים דהו"ל תקנתא לתקנתא, ולדעת הרא"ש דהו"ל דינא יכול לתפוס בשל יתומים. אורים שם ט

²⁸ ואי דצריך לישבע בשטרו קובעים זמן מתי יבא בעל השטר וישבע על שטרו. סמ"ע שם ח

²⁹ שו"ע ונו"כ שם קה א

³⁰ עיין פת"ש שם א דדוקא כשחב לאחרים לא מהני תפיסה, אבל במניעת הריוח מהני (עי' שו"ת רעק"א סימן קלג בשם מהר"ם אלשיך, ובשו"ת מהר"י אסאד ח"ג סימן רמב), ועיי"ש בשם שו"ת הת"ס שמסתפק באם בשעת תפיסה לא היה חב וקודם מסירה ליד מלוה נעשה חב לאחרים. ובד"ג כלל קיב סימן י ובערך ש"י סימן קה סעיף א הביאו מדברי הרשד"ם דלא מיקרי חב לאחרים בפחות משנים, ודחו דיעה זו, עיין שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ואפילו עשאו שמעון שליח וכתב לו הרשאה³¹ לא מהני, שאין כח באדם לעשות שליח לחוב לאחרים³², ואפילו הוא אצלו בפקדון³³ אינו יכול ג"כ לתפוס בשביל אחד במקום שחב לאחרים דהרי הוא כמונה ברשות הלוחה³⁴. אבל אפטרופוס שתפש בשביל היתומים מועיל, שכוחו עדיף משליח שידו כיד בעלים היא.

וכן מי שחייב לכמה אנשים ובא אחד שלא מנושיו ותפס מנכסי החייב כדי לזכות לאחד מנושיו, אם אין ללוחה לפרוע לכל נושיו³⁵, הרי אמרו התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא זכה, ומכל מקום אם קדם התופס ומסרו לבעל חוב אין מוציאין מידו³⁶.

ואם תפס עבור מי שחייב לו כגון שהלוחה לאחד הנושים או שהוא ערב נחשב כתופס לעצמו ותפישתו תפישתו³⁷.

³¹ ודעת הב"ח (סעיף א) דבהרשאה יכול לתפוס, והש"ך (סק"א) חולק ובתומים (סק"ב) כתב דנראין דברי הב"ח בהרשאה דמהני מדינא בדלקמן סי' קכ"ג (סעיף א), אבל במה דלא מהני מדינא רק מכה תקנה ושליח שויה חד דינא אית ליה כמו שליח

³² ועיין ש"ך א דמי ששכר לאחד שיתפוס בעדו מבעל חוב ותפס קנה אפי' במקום שחב לאחרים אולם עיין אורים שם ג דעת מהר"א ששון בתשובה (תורת אמת סי' סז) דיוכל המוחזק לומר קים לי כרש"י (ב"מ י. ד"ה לא קנה) דבעשהו שליח מהני. ובתומים (סק"א) העלה דאין חילוק ולעולם לא זכה, ואף רש"י לא אמרו אלא בסלקא דעתך לא למסקנא. גם העלה דנראה מסתימת הפוסקים דאפילו היה אצל בעל הבית פועל ותפס משל לוח לא מהני לגבי חוב הואיל ולית ליה לפועל אצל הלוחה כלום,

³³ כתב בכנה"ג ריש סימן קה בשם הר"א ששון דהא דאמרינן התופס לבע"ח וכו', לא דוקא בתופס ממון שאינו בידו, שאפילו תופס במה שבידו לא קנה, ובשם המבי"ט ח"ב בשניות סימן נ והראנ"ח ח"ב סימן צד (לא מצאתי שם) כתבו שאם תפס ברשות מי שהיה בידו לא מיקרי תופס לבע"ח וכו' וקנה, ולכאורה חולקים הם על הר"א ששון, וכתב הכנה"ג שאולי יש לחלק בין תופס מרשות אחר ודעת אחרת מקנה אותו לבין תופס מרשות עצמו שאין דעת מקנה, ע"כ. ובשו"ת מבי"ט נראה דאיירי שהלוחה עשה שליח לגבות לטובת המלוחה, והרי זה כאילו הלוחה עצמו התפוס, ובכה"ג קנה, ועוד נראה דע"כ צריך לחלק כן, שהרי הר"א ששון למד דבריו מדברי הרשב"א והוא מ"ש בשו"ע סימן קה סעיף ו בדין נפקד שתפס, וכתב דאיירי כשאינו חב לאחרים, ומשמע שאם חב לאחרים, אפילו בפקדון שברשותו לא מהני תפיסה. ועי' חק"ל חו"מ סימן סח.

³⁴ אורים שם ב

³⁵ עי' פת"ש סימן קה סק"א בשם משכנות יעקב סימן לט דלאו דוקא כשאין לו, אלא כל שיש חלק מן החוב שלא יוכלו האחרים לגבות בקלות הרי זה חב לאחרים.

³⁶ דברי גאונים כלל קיב סימן י בשם שו"ת קול אליהו, ושם בסימן יא הביא בשם שו"ת שואל ומשיב מהדו"ג ח"א סימן תמט שדן אם חייב התופס לשלם לאחרים מה שחב להם בתפיסתו מדין מזיק, והעלה שאינו חייב, וכן הסכים בערך ש"י ריש סימן קה. אמנם בקצה"ח סימן קז ס"ק יא נראה שמסתפק בזה, ומצדד לומר דכיון שלא זכה בשעת תפיסה אפשר שכשנותנו לבע"ח הרי הוא מזיק שעבודו של חבירו, ושוב חזר בו, דכיון דאיירי במטלטלין שאין בהם משום שעבוד אלא משום מצוה לפרוע, הרי גם לוחה יש מצוה, ואין זה בנדר מזיק שעבוד, מיהו כששעבוד לו מטלטלי אגב קרקע אפשר שהוא בכלל מזיק שעבוד, עיין שם.

³⁷ משמע מדברי הכנה"ג הגה"ט אות ד בשם הרש"ך ח"א סימן קי דלא מיקרי תופס לאחרים אלא כתופס לעצמו, ושם אות ו כתב בשם הרשד"ם שה"ה ערב התופס לבעל חוב קנה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

ט. מי שליקט את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני ... יתננו

לעני הנמצא ראשון

אדם³⁸ אחר שאינו בעל השדה³⁹ שלקה את הפאה לקט שכחה פרט ועוללות, ואמר הרי זה לאיש פלוני העני, אם עני הוא זה שלקה, מתוך שזוכה בו לעצמו זכה בו לאותו פלוני, ואינו יכול לחזור בו דמינו דמצי זכי לנפשיה שהוא עני זכי נמי לחבריה ואם עשיר הוא לא זכה לו, אפי' עשאו שליח⁴⁰ דהוי כמו תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים דלא קנה אא"כ יכול לזכות לעצמו אלא יתננה לעני שנמצא ראשון. דכיון שלא זכה לו אסור לו לעכבה עד שיבא אותו עני שרצה לזכות לו, אלא כל עני שימצא ראשון יתננה לו ואל יאחרה בידו אולם אם אירע שבא אותו עני ראשון רשאי ליתן לו. ואם שכרו י"א⁴¹ שיכול לזכות לו.

³⁸ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ב הלכה יט

³⁹ דאי בעל השדה אפי' הוא עני אסור לו ליטול פאה משדהו כדלקמן פ"ו הט"ז ול"ש לומר מתוך שזוכה לעצמו כן דעת רש"י בב"מ ט' ב' וגם לפ"ד הר"ש בפ"ד דפאה דחולק על רש"י ה"מ לר"א אבל לרבנן מודה דצריך תרי מינו דלא ס"ל לרבנן וכ"ה בהדיא בתוס' הרא"ש בב"מ שם ובתוס' רבנו פרץ ובמאירי שם ובגיטין י"א ב' ובחי' ריטב"א ב"מ החדשות ובשטמ"ק שם בשם רבו וכן ברדב"ז כאן וכ"כ בבאור הגר"א בירו' מע"ש פ"ה סוף ה"ד ע"ש. ודעת חי' הריטב"א ב"מ ט' ב' בשם רמב"ן וכן בחי' ריטב"א גיטין י"א ב' וכן נראה בחי' הר"ן ב"מ שם וכ"כ רש"ם דגם בעל השדה אם הוא עני כיון שיכול ליטול פאה בשדות אחרים מקרי שיכול לזכות לעצמו וזוכה גם לחברו ומ"מ לכתחלה אסור לבעל השדה לעשות כן דלא גרע מלסייע לאחד מהן שאסור⁴⁰ הו"מ סי' ק"ה ס"א וכ"כ במשנה ראשונה ובתפארת יעקב, וברש"ם נבי יד הפרנס משמע דשליחות מהני והוא כשיטת רש"י

⁴¹ ש"ך שם ולכאוי' ה"ה כאן וע"ש בפ"ת בשם ק"נ שחולק על הש"ך רק מטעם אחר כ' דמהני שם משום שהוא ג"כ לצורך עצמו וזה ל"ש כאן דהרי השליח עשיר. דרך אמונה ציון ההלכה שם ס"ק שלג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>